

Mikkelissä 1908 lähetetyssä joulukortissa tontut seikkailevat Kirkkopuistossa. Matti Virneksen kokoelmat.

"Oi kuinka toivottava ja iloinen eikö meille olekin tuo Joulujuhla!"

Joulun alla postilaatikko pullistelee yltäkylläistä tunnelmaa luovia joulumainoksia. Voisi kuvitella, että reilut sata vuotta sitten joulunajan tarjonta oli huomattavasti niukempaa. Kaupungissa oli tuolloin alle 5000 asukasta, ja elintaso alle 5% nykyisestä. Katsaus Mikkelissä joulukuussa 1880-1900 -luvulla ilmestyneisiin lehtiin paljastaa, että yllättävän samanlaiset asiat olivat pinnalla tuolloinkin. Palsta- ja mainostilaa saivat herkut, ylelliset lahjat, alkoholi, hyväntekeväisyys ja konsertit, mittakaava vain oli toinen kuin nyt.

1800-luvun lopulla oli yleistä järjestää liikkeissä erityisiä joulunäyttelyitä. Vilkkaimmin omiaan mainostivat Sandbergin kirjakauppa, kultaseppä Wahlgren ja A. Peurasen lelukauppa. Mikkelin käytetyin tukkuliike, nykyisellä Porrassalmenkadulla kirkkopuiston kohdalla sijainnut A. Westerholm mainosti näkyvästi tuotteitaan: *"Hajuvesiä, Saippuata, erittäin hienoja lajia, sekä puderia; Tuoreita Almerian viinirypäleitä, Saksan Omenia ja Pääronia; hummer, sardiner, anjovis, oikeata eidamer juustoa, marmelaadia; wiinejä ja punsseja myydään kannuittain ostettaissa 10% hinnan alennuksella, sherryä, madeiraa, tokayeria, arrakki punssia..."* Kaupan oli tutujen konvehtien, leivonnaisten ja vaatteiden lisäksi eksoottisia tuontitavaroita, mausteita ja kuivattuja hedelmiä. Jouluun pyrittiin jo tuolloin tuomaan tiettyä luksuksen tuntua, ja muoti vaikutti tarjontaan. Hopeiset silinterikellot ja kynttilänvarjostimet olivat aikansa toivelahjoja. Eri asia oli se, kenellä lopulta oli varaa hankkia näitä ylellisyustuotteita.

Rahvas osti madeiran sijaan olutta, jota mainostettiin paljon. Mikkelissä aloittaneesta oluttehtaasta uutisoitiin: *"Mitä uuden tehtaan tawaraan tulee oluwena, woimme siitä lausua että se on puhdasta, kirkasta ja hyvänmakuista, maistuwaa vähemmän hartsin, tahi humalan wäkwälle kun täällä tähän asti käytetyt. Tähän nähden kieltämättä woittaa tarkoituksessaan edeltäjänsä"*. Tämä herätti välittömästi loukkaantuneen vastineen vanhemman oluttehtaan tuotteiden kannattajissa: *"tuntuu kuin uutisen sepittäjällä ei ollenkaan olisi tuntiamakua, joten siis"*

epäilemättä olisi ollut parempi ett'ei kynää kastella moiseen kyhäykseen." Ne, joilla ei varaa ollut osto-olueen panivat sitä itse. Myös kiellettyä paloviinaa poltettiin. Nimismiehen haaviin jäikin *"kolme wiinapannua salapolttajilta, jotka korwen kainalossa oliwat tirahuttamassa wähän jouluwirwoketta"*.

Kaupungin nouseva raittiusliike oli huolissaan joulunajan alkoholinkäytön mainonnasta ja yleisyydestä, ja julkaisi valistuskirjoituksia. *"Alkäämme hankkiko jouluwiinoja! Ääretöntä ruumiillista turmiota, ääretöntä henkistä ja siweellistä alentumista saattawat ne."* Varoittelulla lienee ollut sijansa, sillä 1895 uutisten mukaan humalaiset olivat riehuneet joulukirkossa. Kallisarvoisen viljan käyttö paloviinaan oli myös arveluttavaa vuosisadan vaihteen katovuosina, jolloin moni näki nälkää. Huono-osaisimpien hyväksi erilaiset yhdistykset järjestivät hyväntekeväisyystapahtumia, iltamia ja näytelmiä. Myös kauppojen eteen oli laitettu keräyslaatikoita, kuten nykyäänkin.

Jo tuolloin oltiin myös huolissaan joulun sanoman katoamisesta kaupallisuuden alle. *"Ilojuhla, joulujuhla on jo owillamme. Puhtaus ja siisteys on walmiina huoneissamme. Lapset leikkii iloisina joululahjoistansa, mitä anteli heille kukin tuttawansa. Sydän sykkii rinnassani, kun ajattelen, kun olisin niin wiaton ja puhdas, kuin pieni lapsi, niin totta kyllä omistaisin oikean joululahjan terwetulleena ja syntyneenä. Mutta walitettawasti on ainakin itseni suhteen, ettei niin ole perin pohjin, waan se seisattuu ulkokuoren kaunistuksiin, ja elämänmuotoihin, waan oikea joululahja täyttäköön puuttuwaisuuteni!"*

Hyvää ja perinnerikasta joulua kaikille!

Leena Hangasmaa

Julkaistu [Kulttuuriperintöblogissa](#) 20.12.2011